

Företagspolicy för Vetlanda kommun

Dokumenttyp:	Policy
Beslutad av:	Kommunfullmäktige (25 april 2007 § 32)
Gäller för:	Alla kommunala bolag
Giltig från och med:	25 april 2007
Dokumentansvarig:	VD, Vetlanda Stadshus AB
Senast reviderad:	25 april 2007
Senast granskad:	14 Augusti 2025

Företagspolicy för Vetlanda kommun

Syftet är att redovisa både hur frågor rörande de kommunala bolagen skall hanteras internt inom kommunen, samt hur relationerna mellan kommunen och dess bolag skall vara utformade.

Kommunkoncernen definieras som kommunen och de bolag i vilka kommunen utövar bestämmande inflytande, d.v.s. direkt eller indirekt har mer än 50 % av rösterna. Med Bolagskoncernen menas samtliga kommunala bolag såsom moder- och dotterbolag.

1. Bakgrund

Lagstiftningen (kommunallagen) ställer krav på kommunerna vad gäller kontroll och inflytande över all kommunal verksamhet inklusive den som bedrivs i bolagsform. Kommunfullmäktige har ett politiskt och ekonomiskt ansvar för bolagen. Det ställer krav på att man kan följa bolagens utveckling och resultat.

Att skapa likartade och goda förutsättningar för alla verksamheter som Vetlanda kommun äger, oaktat den juridiska formen, är av väsentligt värde.

Vetlanda kommun strävar efter att uppnå affärsmässig samhällsnytta som grund för att motivera sitt ägande av kommunala bolag. Sammantaget innebär detta krav på att fullmäktige - formellt genom styrinstrumenten Företagspolicy och Motiv/Ägardirektiv - ger uttryck för varför man äger bolagen och hur man vill att dessa ska utvecklas. Också en löpande dialog med bolagens ledning krävs för att skapa ett klimat av uppföljningstänkande, d.v.s. att verksamheterna i realiteten utvecklas i önskad riktning.

Moderbolagets styrning av dotterbolagen sker främst genom instrumenten Ägardirektiv (frågor av sådan art att dessa inte ankommer på fullmäktige), samt via upprättandet av Affärsplan (se även ägardirektiv moderbolaget, punkt 1.5).

2. Syfte

Företagspolicyn har det trefaldiga syftet att dels förtydliga det gemensamma regelverket för utveckling av kommunal verksamhet, dels uttrycka rollfördelningen mellan kommunen som ägare och bolagen, samt slutligen även tydliggöra bolagsstyrelsens roll och ansvar i bolagen.

3. Kommunalrättsliga utgångspunkter

Kommunen och de kommunala bolagen utgör en ekonomisk beslutsenhet för vilken fullmäktige ytterst har det ekonomiska och politiska ansvaret. Bolagen utgör således instrument för kommunen att på samma sätt som nämnderna tillgodose kommunmedlemmarnas behov. Ägarstyrningen över bolagen utgår därför alltid från fullmäktige.

4. Ägarstyrningens juridiska konstruktion

Ägarstyrningens formella konstruktion består i första hand av innehållet i bolagsordningen. Därutöver tillkommer direktiv utfärdade av behörigt kommunalt organ som fastställs vid bolagsstämma för tillämpning av bolagsorganen. Kommunfullmäktige fastställer de grundläggande direktiven för bolagen.

Om kommunstyrelsen ska ha rätt att utfärda direktiv skall detta tydligt framgå av kommunstyrelsereglementet. Det är lämpligt att kommunstyrelsen ges sådan befogenhet i frågor som inte är av principiell betydelse eller av större vikt. Med andra ord rör det sig om ägarstyrningen som närmast kan betecknas som förvaltning (d.v.s. löpande verksamhet).

Fullmäktige kan också - genom ägardirektiv till moderbolaget - ge detta bolag rätt att utfärda ägardirektiv för dotterbolagen inom tydligt angivna gränser. Denna konstruktion ska gälla för Vetlanda kommuns bolagskoncern. Den yttre gränsen utgörs av vad kommunallagen tillåter, vilket innebär att moderbolaget kan utöva ägarstyrningen i koncernen i sin helhet. Dock gäller alltid att frågor av principiell betydelse eller annars av större vikt skall ur demokratisk synvinkel underställas fullmäktige för ställningstagande.

5. Kommunfullmäktige och bolagen

Eftersom all ägarstyrning utgår från fullmäktige har direktiv utfärdade av fullmäktige alltid företräde framför direktiv utfärdade av annan. Av detta följer att fullmäktige också kan ändra sådana senare direktiv.

Fullmäktige skall hållas väl informerat om bolagens förhållanden och utveckling. Det skall ankomma på kommunstyrelsen vid tidpunkter och i avseenden fullmäktige bestämmer svara för sådan information. Bolagens styrelser skall också på anmodan lämna fullmäktige information.

Frågor som är av principiell betydelse eller annars av större vikt ur det kommunala perspektivet skall inte avgöras av bolagen innan de inhämtat fullmäktiges ställningstagande till frågan. För sådana ställningstaganden har bolagen enligt kommunallagen rätt att väcka ärende i fullmäktige.

6. Kommunstyrelsen och bolagen

Kommunstyrelsen skall enligt 6 kap 1 § kommunallagen, förutom över nämnderna, utöva uppsikt eller med andra ord förvaltningskontroll över såväl hel- som delägda bolag. Denna förvaltningskontroll utgör grunden för kommunens ägarstyrning. Kommunstyrelsen har därför, på sätt framgår av företagens bolagsordningar, rätt till den information som erfordras för att kommunen skall ha en tydlig bild även av bolagens förhållanden.

Fattar inte fullmäktige beslut om hur uppsikten skall fullgöras ankommer det på styrelsen att själv fatta beslut om detta. Hur uppsikten utövas skall dokumenteras i protokoll.

Kommunstyrelsen utövar dessutom den styrning över bolagen som framgår av kommunstyrelsereglementet.

7. Moderbolaget

Moderbolaget, som inte bedriver egen verksamhet, är ägare av dotterbolag och har därmed juridisk möjlighet att genom ägardirektiv styra verksamheten i dessa. Fullmäktiges direktiv till moderbolaget begränsar emellertid detta bolags befogenheter att utfärda direktiv. Den övergripande ägarstyrningen ligger i övrigt kvar i kommunen, vilken alltid kan ålägga moderbolaget att utfärda direktiv för dotterbolagen eller att ändra direktiv som moderbolaget utfärdat. Moderbolaget är således ett instrument för kommunens ägarstyrning.

Moderbolaget skall genom direktiv se till att det erhåller den information rörande dotterbolagen som kommunstyrelsen bestämmer och förmedla den till styrelsen på sätt och vid tidpunkter denna bestämmer. Kommunstyrelsen är oförhindrad att inhämta information direkt från dotterbolagen.

Moderbolaget ansvarar för att koncernens bolag årligen presenterar en uppdaterad affärsplan för den närmaste treårsperioden (kalenderår). Affärsplanen skall vara Vetlanda Stadshus tillhanda senast 1 oktober. I november månad delges denna sedan kommunfullmäktige som information. Affärsplanerna skall vara synkroniserade, avstämde och godkända av styrelserna på såväl dotterbolags- som moderbolagsnivå och beskriva strategisk inriktning, mål och ekonomi för de närmaste tre åren. Budgeten för närmast kommande år skall ingå som en detaljspecificerad del av affärsplanen. Affärsplanerna skall disponeras i överensstämmelse med den för koncernen fastställda rapportstrukturen.

Moderbolaget kan ålägga dotterbolagen att inhämta moderbolagets godkännande innan beslut fattas i dotterbolaget i frågor av större betydelse. Moderbolaget kan dock inte vägra godkännande i fråga där fullmäktiges ställningstagande inhämtats och åtgärden där godkänts.

8. Dotterbolagen

Dotterbolagen följer i sin verksamhet de ägardirektiv som fastlagts vid bolagsstämma. Skulle direktiven inte härröra från fullmäktige äger bolaget väcka fråga i fullmäktige rörande direktivets tillämplighet.

Skulle olika uppfattningar råda i dotterbolagets styrelse om fråga är av sådan art att fullmäktiges ställningstagande skall inhämtas skall samråd ske med kommunstyrelsen före beslut.

9. Delägda bolag

I de delägda bolagen kan ägarstyrning i egentlig bemärkelse endast utövas i majoritetsställning eller i samverkan med andra där sådant förhållande etableras. I övrigt är fråga enbart om inflytande. Kommunens intressen skall i första hand tillgodoses genom det samarbetsavtal som reglerar verksamheten.

Kommunstyrelsens uppsiktsansvar gäller även de delägda bolagen och de kommunalförbund kommunen deltar i. Kommunens revisorer har också rätt till information från lekmannarevisor och yrkesrevisor från sådana bolag om de omfattas av offentlighetsprincipen. Motsvarande rätt till information gäller också från revisorerna i kommunalförbund.

10. Verksamhetsmål och ekonomiska mål för bolagen

Kommunfullmäktige fastställer på samma sätt som för nämnderna enligt 3 kap 9 § kommunallagen mål för de delägda bolagens verksamhet. Det ankommer på bolagen att bryta ner dessa, som kan betecknas som inriktningsmål, till mätbara delmål för verksamheten samt redovisa dem för fullmäktige.

11. Samordnad revision

Kommunens revisorer granskar hur kommunstyrelsen fullgör sina ålägganden såvitt avser de kommunala bolagen.

Kommunens revision är i lag samordnad med bolagsrevisionen genom av fullmäktige utsedda lekmannarevisorer i bolagen vilka hämtas ur kretsen av kommunens revisorer.

Aktiebolagsrättslig tystnadsplikt är avlyft för lekmannarevisorer och yrkesrevisorer såvitt avser kommunens revisorer genom bestämmelse i lag. Kommunens revisorer bör utveckla den samordnade revisionen i strategisk plan och också svara för kommunens upphandling av yrkesrevisorer i bolagen.

För uppgifter vilka det råder sekretess för i bolagen enligt sekretesslagen råder det även sekretess hos kommunens revisorer enligt samma lag 13 kap 1 §.

12. Koncernnyttan

Målet för verksamheten inom kommunens totala organisation skall vara att tillgodose intressen som gagnar organisationen i dess helhet och därigenom kommunmedlemmarna.

Alla former av suboptimering skall undvikas.

Kommunstyrelsens uppdrag att samordna kommunens och bolagens verksamhet skall respekteras.

13. Samförstånd och acceptans

Kommunens styrfunktion över bolagen skall i första hand ske genom dialog och bygga på samförstånd och acceptans.

14. Särskilda frågor

I förhållandet mellan kommunen och bolagen skall i övrigt följande gälla:

- Kommunens ombud vid bolagstämma i moderbolaget utses av kommunfullmäktige och förses med vederbörlig fullmakt.
- Kommunstyrelsen beslutar om instruktion för ombudet om inte fullmäktige utfärdar sådan. Instruktion får endast avse ställningstagande i ärenden varom fullmäktige fattat beslut eller som omfattas av kommunstyrelsens uppdrag och delegation enligt reglementet. Instruktionen skall även innehålla direktiv om de beslut som moderbolaget skall tillse blir bindande i dotterbolagen genom beslut i bolagsstämma för dessa.
- Bolagens årsredovisningar skall tillsammans med lekmannarevisorernas granskningsrapporter och revisionsberättelserna överlämnas till fullmäktige så snart de föreligger.
- Moderbolaget skall sedan årsredovisningar, granskningsrapporter och revisionsberättelser överlämnats till fullmäktige anordna informationssammanträde för ledamöterna och ersättarna i fullmäktige på sätt som närmare bestäms i direktiv för moderbolaget.
- Kommunfullmäktige tar ställning till om suppleanter i bolagens styrelser skall ha närvarorätt och om de i så fall skall ha rätt att delta i överläggningarna.
- Kommunfullmäktige tar ställning till i vilken ordning suppleanter i bolagens styrelser skall inträda vid förfall för ordinarie ledamot.
- Bolagen till om suppleanter i bolagens styrelser skall ha närvarorätt och om de i så fall skall ha rätt att delta i överläggningarna.
- Kommunfullmäktige till om suppleanter i bolagens styrelser skall ha närvarorätt och om de i så fall skall ha rätt att delta i överläggningarna.
- Kommunens arkivreglemente till om suppleanter i bolagens styrelser skall ha närvarorätt och om de i så fall skall ha rätt att delta i överläggningarna.

15. Företagspolicyn som ägardirektiv

Denna företagspolicy skall som komplement till de särskilda ägardirektiv som utfärdas vid bolagsstämma fastställas för tillämpning i respektive bolag i relevanta avseenden.